

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Εισήγηση: Διαδικασίες αδειοδότησης εγκαταστάσεων και λειτουργίας επιχειρήσεων, σχετιζόμενες με την πυροπροστασία και την υγεία και ασφάλεια στους χώρους εργασίας

Οι εργαζόμενοι και οι εργαζόμενες βρίσκονται καθημερινά αντιμέτωποι με τον επαγγελματικό κίνδυνο. Σχεδόν κάθε μέρα ένας εργαζόμενος πεθαίνει από εργατικό «ατύχημα» και πολλοί άλλοι τραυματίζονται σοβαρά. Πολλαπλάσια είναι τα θύματα των επαγγελματικών ασθενειών (π.χ. θάνατοι από καρκινογενέσεις και καρδιαγγειακές παθήσεις, παθήσεις του νευρικού και αναπαραγωγικού συστήματος, μυοσκελετικές παθήσεις, ψυχικές παθήσεις κ.ά.), που μένουν όμως αδιάγνωστες και εμφανίζονται από το κράτος ως «κοινή νόσος».

Αυτή η πραγματικότητα αποκρύπτεται διαχρονικά, με ευθύνη όλων των κυβερνήσεων. **Τα επίσημα στοιχεία είναι παραπλανητικά.** Τα περισσότερα εργατικά «ατυχήματα» δεν δηλώνονται καν από την εργοδοσία στις αρμόδιες αρχές. Συχνά οι εργαζόμενοι πιέζονται να μη δηλώνουν το ατύχημα ούτε στον ΕΦΚΑ (παλαιότερα ΙΚΑ), χάνοντας έτσι και τις ελάχιστες παροχές που προβλέπονται, ενώ πολλοί εργαζόμενοι είναι ανασφάλιστοι. **Οι εργαζόμενοι με «μπλοκάκι», που ενώ παρέχουν στην πραγματικότητα εξαρτημένη εργασία εμφανίζονται από τους εργοδότες ως «αυτοαπασχολούμενοι», δεν περιλαμβάνονται σε καμία καταγραφή.** Διαφορετικές υπηρεσίες (Επιθεώρηση εργασίας, ΕΛΣΤΑΤ, ΕΦΚΑ, κ.ά.) δίνουν διαφορετικά στοιχεία, η κάθε υπηρεσία καταγράφει μέρος των κλάδων και των εργαζομένων. Τα όποια στοιχεία δίνονται, δημοσιεύονται με πολύ μεγάλη καθυστέρηση που ξεπερνά τα 2 έτη. Τα στοιχεία που δημοσιεύει η Eurostat για τη χώρα μας αντιστοιχούν σε ατυχήματα που παρέχονται από την ΕΛΣΤΑΤ και αφορούν μέρος μόνο των εργατικών ατυχημάτων (ατυχήματα που είχαν ως αποτέλεσμα απουσία από την εργασία πάνω από 3 μέρες, αντιστοιχούν σε λιγότερο από 40% των κλάδων).

Ειδικότερα για τα θανατηφόρα εργατικά ατυχήματα, η κυβέρνηση προσπαθεί να εξαπατήσει τον λαό και παρουσιάζει συνειδητά ψεύτικα στοιχεία. Αναφέρεται μόνο στα στοιχεία των θανατηφόρων που καταγράφει η Επιθεώρηση Εργασίας. Η Επιθεώρηση Εργασίας όμως δεν διερευνά ατυχήματα που αυθαίρετα τα βαφτίζει «παθολογικά», δε διερευνά τροχαία που έγιναν με όχημα του εργαζόμενου και ατυχήματα που συμβαίνουν σε εργαζόμενους με «μπλοκάκι». Δε διερευνά ατυχήματα σε κλάδους με χιλιάδες εργαζόμενους όπως μεταλλεία, λατομεία, ορυχεία, παραγωγή εκρηκτικών υλών, έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων, θαλάσσιες, σιδηροδρομικές και αεροπορικές μεταφορές, αλιευτικά σκάφη, οικιακό προσωπικό, ένστολο προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, ομάδες διάσωσης.

Για τις επαγγελματικές ασθένειες (που σύμφωνα με διεθνείς μελέτες είναι πολλαπλάσιες από τα εργατικά ατυχήματα), η χώρα μας εμφανίζει «μηδέν» στις επίσημες ευρωπαϊκές στατιστικές.

Η ανεξέλεγκτη “συμβίωση” βιομηχανίας, άλλων επικίνδυνων δραστηριοτήτων και κατοικίας, σε συνδυασμό με τη μη λήψη μέτρων από τις επιχειρήσεις, εγκυμονεί τον **κίνδυνο ενός μεγάλου τεχνολογικού ατυχήματος με καταστρεπτικές συνέπειες για τους εργαζόμενους και τον πληθυσμό.** Πρόσφατα τα ατυχήματα στις εγκαταστάσεις στα «καζάνια του θανάτου» στο Πέραμα και τη Δραπετσώνα, αναδεικνύουν αυτόν τον οξυμένο κίνδυνο, ο οποίος μεγαλώνει, καθώς κλιμακώνονται οι ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί και η κυβέρνηση εμπλέκει τη χώρα μας όλο και περισσότερο στους σχεδιασμούς της ΕΕ και του ΝΑΤΟ, καθιστώντας τη χώρα μας στόχο αντιπoiών.

Σήμερα, με βάση την πρόοδο της επιστήμης και της τεχνικής, υπάρχουν όλες οι δυνατότητες πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου και των κινδύνων από μεγάλα ατυχήματα, οι οποίες όμως δεν αξιοποιούνται. Πίσω από τις μεγάλες ελλείψεις, βρίσκεται ο στόχος του κεφαλαίου να αυξήσει το ποσοστό κέρδους του. Κάθε επιχείρηση καθορίζει το αν και τι μέτρα πρόληψης θα λάβει, με κριτήριο την επίδραση που θα έχουν αυτά στην κερδοφορία της.

Αυτό αναδείχθηκε χαρακτηριστικά στο προδιαγεγραμμένο έγκλημα στο εργοστάσιο Βιολάντα. Η φωνική έκρηξη, αποτέλεσμα εκτεταμένης και πολύμηνης διαρροής υγραερίου που οδήγησε στον θάνατο πέντε εργαζόμενων γυναικών, μπορούσε να προβλεφθεί και να αποφευχθεί.

Η σημερινή και οι προηγούμενες κυβερνήσεις είναι συνένοχες για την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί. Υπηρέτησαν και υπηρετούν τη στρατηγική της ΕΕ για την ΥΑΕ, που καθορίζεται με το κριτήριο του κόστους-οφέλους για τη διασφάλιση της κερδοφορίας του κεφαλαίου. Σε αυτή την κατεύθυνση εντάσσονται η διαμόρφωση ενός πλαισίου ψευδεπίγραφων ελέγχων της εργοδοτικής ευθύνης από τους αρμόδιους ελεγκτικούς μηχανισμούς, η διαμόρφωση ενός πλαισίου ενίσχυσης πολλαπλά των επιχειρηματικών ομίλων στη λογική του «ότι και όπου θέλει ο επενδυτής», η πολιτική της εμπορευματοποίησης του τομέα Υγείας – Πρόνοιας, η ελλιπής καταγραφή εργατικών «ατυχημάτων», η απουσία καταγραφής επαγγελματικών ασθενειών, η εμπορευματοποίηση των υπηρεσιών υγείας και ασφάλειας της εργασίας (ΥΑΕ), η υποβάθμιση της επιστημονικής έρευνας, οι ελλείψεις στο νομοθετικό πλαίσιο.

Ο αριθμός των Επιθεωρητών Ασφάλειας και Υγείας (233 πανελλαδικά), Επιθεωρητών Μεταλλείων (6 πανελλαδικά το 2024), Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (22 το 2024), του προσωπικού της Πυροσβεστικής, των τεχνικών και άλλων εμπλεκόμενων υπηρεσιών σε δήμους και περιφέρειες κ.ο.κ., **είναι ελάχιστος σε σχέση με τις ανάγκες για προληπτικό, ουσιαστικό έλεγχο.** Δεν υπάρχει στις σχετικές υπηρεσίες ο αναγκαίος εξοπλισμός και υποδομές (π.χ. για μετρήσεις βλαπτικών παραγόντων). Είναι ενδεικτικό ότι σε περιοχές με χιλιάδες εργαζόμενους όπως η Ρόδος, η Ξάνθη, η Κομοτηνή, η Πέλλα, τα Επτάνησα, δεν υπάρχει ούτε ένας Επιθεωρητής ΑΥΕ. Οι εργαζόμενοι στην Επιθεώρηση αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα στην εργασία τους.

Πέραν της υποστελέχωσης των ελεγκτικών υπηρεσιών του κράτους, **το ίδιο το θεσμικό πλαίσιο επιτρέπει και τυπικά να μη γίνονται ουσιαστικοί έλεγχοι.** Τα προγράμματα ελέγχων καταρτίζονται με βάση μια αυθαίρετη «κατάταξη επικινδυνότητας» και ομολογείται ότι για πλήθος δραστηριοτήτων («χαμηλής» επικινδυνότητας) **δεν γίνεται έλεγχος,** ενώ για άλλες μπορεί να γίνει μόνο δειγματοληπτικός ή υπάρχει δυνατότητα να γίνει τα επόμενα χρόνια, αφού πρώτα ξεκινήσει μια δραστηριότητα να λειτουργεί. Αυτή είναι η φιλοσοφία του ν. 4512/2018 για την άσκηση εποπτείας και τη διαδικασία ελέγχου των οικονομικών δραστηριοτήτων, του πλαισίου ελέγχων της Πυροσβεστικής (απόφ. 8484οικ.Φ.708.2/2024 και 65917οικ.Φ.708.4/2024), των στόχων που μπαίνουν για την Επιθεώρηση Εργασίας (όπως με την απόφαση που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 2934/Β/12.6.2025). Στην πραγματικότητα, με το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο, ο «ελεγχόμενος» (η επιχείρηση/οργανισμός), είναι ταυτόχρονα ο ίδιος και «ελεγκτής» του εαυτού του.

Από την άλλη, ακόμη και στην περίπτωση που γίνονται έλεγχοι — για παράδειγμα από τις Επιθεωρήσεις ΑΥΕ μετά από θανατηφόρα ή σοβαρά εργατικά ατυχήματα — συχνά ο έλεγχος δεν προσανατολίζεται στην ευθύνη του εργοδότη, αλλά γίνεται **προσπάθεια μετατόπισης της εργοδοτικής ευθύνης στις πλάτες του εργαζόμενου, του Τεχνικού Ασφάλειας, του Συντονιστή Ασφάλειας στα τεχνικά έργα κ.ά.** Υπενθυμίζουμε, όμως, ότι «*οι υποχρεώσεις του τεχνικού ασφάλειας, του ιατρού εργασίας και των εκπροσώπων των εργαζομένων δεν θίγουν την αρχή της ευθύνης του εργοδότη για την ΥΑΕ*» με βάση το αρθ.42 του Ν.3850/2010.

Με βάση το σημερινό νομοθετικό πλαίσιο οι Τεχνικοί Ασφάλειας, πέραν των πολύ λίγων ωρών που προβλέπεται να παρέχουν υπηρεσίες ανά εργαζόμενο, έχουν συμβουλευτικές αρμοδιότητες, **τελούν σε σχέση εξαρτημένης εργασίας προς τον εργοδότη και μπορεί να δεχτούν αντικειμενικά την εργοδοτική πίεση**, στο βαθμό που οι υποδείξεις τους και η δραστηριότητά τους αξιολογούνται ως περιοριστικές για την κερδοφορία και την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης. Το ουσιαστικό αυτό πρόβλημα δεν αντιμετωπίζεται φυσικά με τις φραστικές αναφορές περί «ηθικής ανεξαρτησίας τους από τον εργοδότη».

Οι αντεργατικοί νόμοι που ξεχειλώνουν τα ωράρια εργασίας με 13ωρες βάρδιες και εξαήμερα, η διευθέτηση του χρόνου εργασίας και η ελαστικοποίηση της εργασίας, επιδεινώνουν δραματικά τον κίνδυνο εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών. Η συνδικαλιστική δράση μπαίνει στο στόχαστρο της εργοδοσίας και του κράτους.

Για αυτή την κατάσταση ευθύνονται όλες οι κυβερνήσεις μέχρι σήμερα.

Οι εκατοντάδες εργαζόμενοι και εργαζόμενες που έχασαν τη ζωή τους από εργατικά «ατυχήματα» και επαγγελματικές ασθένειες, οι νεκροί του δυστυχήματος των Τεμπών, οι νεκροί από πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, σεισμούς, οι χιλιάδες νεκροί από τη ρύπανση, οι κάτοικοι που ζουν μια ανάσα απ' τα «καζάνια του θανάτου», υπογραμμίζουν την ανάγκη μιας ριζικής αλλαγής πορείας. Η διασφάλιση ολοκληρωμένης προστασίας των εργαζομένων και του πληθυσμού από εργατικά ατυχήματα, επαγγελματικές ασθένειες, φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και ρύπανση του περιβάλλοντος προϋποθέτουν μια ριζικά διαφορετική διέξοδο, όπου αυτές οι ανάγκες θα μπουν στο επίκεντρο, στη θέση των κερδών των επιχειρηματικών ομίλων.

Για να ανοίξει ο δρόμος γι' αυτή την ελπιδοφόρα προοπτική, πρέπει να δυναμώσει η αγωνιστική διεκδίκηση για:

- Κατάργηση όλων των αντεργατικών νόμων που τσακίζουν το 8ωρο, ελαστικοποιούν την εργασία και ποινικοποιούν τη συνδικαλιστική δράση. 7ωρο – 5ημερο – 35ωρο, υπογραφή και εφαρμογή ΣΣΕ με αυξήσεις στους μισθούς.
- Μέτρα υγείας και ασφάλειας για όλους τους εργαζόμενους, ανεξάρτητα από τον τρόπο αμοιβής τους (μισθό, ΔΠΥ), με ουσιαστικό έλεγχο της εργοδοτικής ευθύνης.
- Αποφασιστική ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και της υλικοτεχνικής υποδομής της Επιθεώρησης Εργασίας, της Επιθεώρησης Μεταλλείων και όλων των ελεγκτικών μηχανισμών του κράτους σε όλες τις περιοχές της χώρας. Προσανατολισμός των επιθεωρήσεων στην αποκλειστική εργοδοτική ευθύνη για την πρόληψη και αντιμετώπιση του επαγγελματικού κινδύνου και για την εφαρμογή των κανονισμών για την επαγγελματική και δημόσια υγεία και ασφάλεια και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Δημιουργία κρατικού σώματος Τεχνικών Ασφαλείας και Γιατρών Εργασίας και υπηρεσιών υγείας και ασφάλειας της εργασίας (ΥΑΕ) ενταγμένων στο αποκλειστικά δημόσιο σύστημα Υγείας, κατάργηση των ΕΞΥΠΠ και κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας στο χώρο της ΥΑΕ.
- Χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό και ενίσχυση με μόνιμο προσωπικό και αναγκαίο εξοπλισμό της Πυροσβεστικής και όλων των κρατικών δομών πρόληψης, διαχείρισης και Πολιτικής Προστασίας, Δημόσιας Υγείας, εκτίμησης και πρόγνωσης φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών.
- Ενίσχυση των Τεχνικών Υπηρεσιών κράτους, Περιφερειών, Δήμων με μόνιμο προσωπικό σε μηχανικούς και όλο το αναγκαίο επιστημονικό, τεχνικό, εργατικό δυναμικό.
- Ουσιαστική αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης για την πολιτική προστασία, φορολογώντας το μεγάλο κεφάλαιο.

- Να εκπονηθεί ολοκληρωμένος, ουσιαστικός, επιστημονικός σχεδιασμός συνδυαστικής αποτίμησης για το σύνολο των κινδύνων, φυσικών και τεχνολογικών, με ευθύνη και χρηματοδότηση του κράτους.
- Γενναία κρατική χρηματοδότηση για την ανάπτυξη της έρευνας και τη διαρκή επικαιροποίηση των κανονισμών, με κριτήριο την ασφάλεια.
- Απομάκρυνση εγκαταστάσεων με κίνδυνο βιομηχανικού ατυχήματος μεγάλης έκτασης από τον αστικό ιστό.
- Ουσιαστική ενημέρωση και εκπαίδευση του πληθυσμού.
- Ουσιαστική καταγραφή εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών.
- Πλήρης κάλυψη των αναγκών των εργαζομένων από τον επαγγελματικό κίνδυνο με ευθύνη του κράτους και αποκλειστική επιβάρυνση του κεφαλαίου.
- Δυνατότητα παρουσίας των εκπροσώπων των κλαδικών και επιχειρησιακών σωματείων και των ΕΥΑΕ στους ελέγχους που πραγματοποιεί η Επιθεώρηση Υγείας και Ασφάλειας και η Επιθεώρηση Μεταλλείων.

Το ΤΕΕ μπορεί και πρέπει να συμβάλλει:

1. Στη δημόσια αποκάλυψη και καταγραφή της πραγματικής κατάστασης.
2. Στη συμβολή του για την ουσιαστική πρόληψη κινδύνων για την ΥΑΕ και την πολιτική προστασία, με γνώμονα το σύνολο των κοινωνικών αναγκών και όχι την κερδοφορία των επιχειρηματικών ομίλων.
3. Στη στήριξη των αγωνιστικών διεκδικήσεων των εργαζομένων και των κατοίκων περιοχών που κινδυνεύουν από μεγάλα ατυχήματα και φυσικές καταστροφές.
4. Στη διοργάνωση αναλυτικής επιστημονικής και πολιτικής συζήτησης κάθε βασικής πλευράς του θέματος.